

Abstrakt

Bezpečnost civilního letectví v mezinárodním a evropském leteckém právu

Předmětem této disertační práce je bezpečnost civilního letectví v širším slova smyslu, jejíž součástí je mezinárodní, unijní a vnitrostátní právní úprava ochrany civilního letectví před protiprávními činy a provozní bezpečnosti civilního letectví. Práce je rozdělena do tří částí zaměřených na veškeré podstatné aspekty bezpečnosti civilního letectví.

První část práce informuje čtenáře o historickém vývoji a soudobému významu letecké dopravy, základních pojmech užívaných v průběhu práce a pramenech mezinárodního a evropského práva, kterými jsou v oblasti bezpečnosti civilního letectví zejména mezinárodní smlouvy a akty sekundárního práva EU. Vzhledem k nutnosti mezinárodní spolupráce v oblasti bezpečnosti první kapitola neopomíná rovněž nejvýznamnější mezinárodní organizace, v rámci kterých jsou řešeny veškeré aspekty bezpečnosti civilního letectví. První část práce také představuje návrhy na změny Chicagské úmluvy. Autor navrhuje na základě funkčního posuzování zavést vedle civilních a státních letadel také smíšenou kategorii, kdy je civilní letadlo užíváno ke státním účelům. Dále je navrženo definování pojmů *security* a *safety*, jako esenciálních oblastí bezpečnosti civilního letectví. Zodpovězena je tak jedna z výzkumných otázek disertační práce, zda jsou tyto pojmy mezinárodněprávními prameny dostatečně vymezeny. Vedle uvedených změn Chicagské úmluvy jsou představeny rovněž návrhy na rozšíření kompetencí mezinárodních organizací v civilním letectví pro efektivnější vymáhání pravidel leteckého práva.

Druhá část práce je zaměřena na ochranu civilního letectví před protiprávními činy, zejména teroristickými útoky, jejíž aspekty upravují přílohy Chicagské úmluvy a dále Tokijská, Haagská a Montrealská úmluva, ve znění svých dodatků, a v roce 2010 uzavřená Pekingská úmluva. Soubor těchto mezinárodních smluv řeší podstatné otázky související s potlačením protiprávních činů proti mezinárodnímu civilnímu letectví. V oblasti práva EU se jedná o akty sekundárního a v oblasti technické specifikace také terciárního práva. Předně pak jde o nařízení č. 300/2008 zavádějící společná unijní pravidla v oblasti bezpečnosti civilního letectví. Toto nařízení je dále provedeno mj. nařízením č. 272/2009 a nařízením č. 2015/1998, která upravují jiné než podstatné prvky společných pravidel a stanoví technické specifikace jejich provádění. Vnitrostátní právní úpravu pak představuje zákon o civilním letectví, letecké předpisy Ministerstva dopravy provádějící přílohy Chicagské úmluvy a vyhláška o ochraně civilního letectví před protiprávními činy.

Výzkumnou otázkou, kterou se autor zabýval v rámci druhé kapitoly, bylo zjištění, zda právní rámec ochrany civilního letectví před protiprávními činy vyžaduje změny. Bylo identifikováno několik oblastí, které by jak v oblasti mezinárodních smluv, tak unijních norem měly projít revizemi. Zároveň je přílohou č. 1 disertační práce představen návrh prováděcího nařízení Komise, kterým se

mění nařízení č. 2015/1998. Navrženo je uznání zařízení systému detekce kapalných výbušnin jako plnohodnotné metody detekční kontroly kabinových a zapsaných zavazadel. Rovněž je rozšířen seznam zakázaných předmětů, které osoby jiné než cestující nesmějí vnášet do vyhrazených bezpečnostních prostorů letišť za účelem zajištění co nejvyšší možné úrovně ochrany civilního letectví na zemi i ve vzduchu.

Součástí třetí kapitoly je pak právní úprava provozní bezpečnosti civilního letectví. V oblasti mezinárodního práva je provozní bezpečnost upravena zejména přílohou 19 Chicagské úmluvy zavádějící základní bezpečnostní normy civilního letectví. Ty jsou pak přejímány do právní úpravy veškerých aspektů civilního letectví jako součást ostatních příloh úmluvy. Z hlediska bezpečí cestujících je pak prostor věnován příloze 9 Chicagské úmluvy upravující ochranu zdraví cestujících a prevenci šíření nakažlivých nemocí. Práce se dále zaměřuje na přílohy 12 a 13 Chicagské úmluvy, které upravují hledání a záchranu letadel a postupy aplikované při leteckých nehodách a vážných incidentech spolu s postupy vyšetřování a následné prevence opakování těchto událostí v budoucnu. V oblasti unijního práva je bezpečnost civilního letectví upravena zejména nařízením č. 2018/1139. V případě šetření nehod a incidentů v civilním letectví a hlášení událostí rizikových pro bezpečnost civilního letectví jde dále o nařízení č. 996/2010 a nařízení č. 376/2014. Oblast bezpečnosti je pak regulována desítkami terciárních aktů unijního práva a technickými normami EASA. V rámci rozšiřování *acquis communautaire* nejen v oblasti bezpečnosti civilního letectví, ale rovněž dalších regulovaných oblastech leteckého práva, je pro expanzi uplatňování jednotných unijních pravidel i za hranice EU podstatná Mnohostranná dohoda o vytvoření společného evropského leteckého prostoru, díky které jsou akty unijního práva uplatňovány v zemích Balkánu, Norsku a Islandu. Oblast bezpečnosti civilního letectví je v neposlední řadě upravena vnitrostátně zákonem o civilním letectví a jeho prováděcí vyhláškou.

I v rámci třetí kapitoly se autor zabýval výzkumnou otázkou, zda je vhodné revidovat právní úpravu bezpečnosti civilního letectví. V této souvislosti navrhl změnu přílohy 13 Chicagské úmluvy. V unijním právu pak detekoval nedostatky na straně leteckých dopravců v oblasti pomoci obětem leteckých nehod a vážných incidentů. Z tohoto důvodu a po vzoru právní úpravy spotřebitelských práv cestujících v letecké dopravě autor v příloze č. 2 disertační práce představil návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení č. 996/2010. Navrženo je rozšíření definice oběti na osoby, které se nacházejí v době nehody či vážného incidentu na palubě letadla i na zemi. V této souvislosti dochází také k rozšíření definice příbuzných těchto obětí. Oběti by nově měly ze strany leteckého dopravce vedle psychologické podpory také právo na zajištění ubytování, dopravy na místo vyšetřování, telefonáty, přístup k internetu a také dopravu do původního místa určení nebo do místa bydliště dle vlastního výběru. Touto legislativní úpravou by došlo ke zvýšení úrovně práv dotčených osob, které byly poškozeny nehodou či vážným incidentem.

V závěru disertační práce autor shrnuje veškerá zjištění, k nimž v průběhu jejího zpracování došel, včetně identifikace slabých míst bezpečnosti civilního letectví v širším slova smyslu, a vyzdvihuje důležitost řádného uplatňování regulace civilního letectví pro zajištění vysoké úrovně jeho ochrany před protiprávními činy a provozní bezpečnosti v budoucnu.